

УДК 378.014:172-028.42]:004.8

DOI <https://doi.org/10.32782/apv/2024.4.5>

Олександра ЄМЧИК

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти, Волинський національний університет імені Лесі Українки, просп. Волі, 13, м. Луцьк, Волинська область, Україна, 43000
ORCID: 0000-0003-0261-8595

Бібліографічний опис статті: Ємчик, О. (2024). Проблема використання штучного інтелекту в умовах забезпечення академічної доброчесності у процесі професійної підготовки фахівців дошкільної освіти. *Acta Paedagogica Volynienses*, 4, 31–36, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2024.4.5>

**ПРОБЛЕМА ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ
В УМОВАХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ
У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

Статтю присвячено обґрунтуванню напрямів подолання проблеми використання штучного інтелекту в умовах забезпечення академічної доброчесності у процесі професійної підготовки фахівців дошкільної освіти. Дослідження спрямоване на популяризацію середовища, що підтримує ідеали академічної доброчесності та мотивує студентів до відповідального використання ШІ.

Узагальнюючи підходи науковців визначено, що найпоширенішим шляхом порушення академічної доброчесності в останні кілька років є використання для написання академічних текстів штучного інтелекту, головним чином втіленим у ChatGpt. Небезпека його використання щодо плагіату, фабрикації, фальсифікації та обману є відсутність будь-якого зв'язку із автором тексту. Використання штучного інтелекту для підбору способів або напрямів роботи фахівця у конкретній педагогічній ситуації може бути дуже помічним, адже оптимізує роботу вихователя, зберігаючи йому час та мисленнєві ресурси. Однак кожен результат такої співпраці повинен бути ретельно зважений, проаналізований та перевірений у контексті ефективності та безпечності.

Шляхом аналізу наукових джерел та підходів учених до поняття академічної доброчесності виокремлено способи використання штучного інтелекту для написання академічних текстів, котрі б відповідали принципам академічної доброчесності за умов відповідального та етичного підходу: генерація ідей та побудова структури наукової роботи, редагування та коректура тексту, аналіз наукових джерел, створення цитат і посилань, перефразування та уточнення думок, перевірка на плагіат, допомога з обробкою даних.

Узагальнено такі організаційно-педагогічні умови до формування та реалізації освітнього процесу на засадах академічної доброчесності: забезпечення мотивації всіх учасників освітнього процесу до використання штучного інтелекту одночасно із забезпеченням академічної доброчесності, забезпечення постійного професійного зростання усіх учасників освітнього процесу, створення відповідного інформаційного педагогічного академічного середовища, чіткість критеріїв визначення унікальності, оригінальності або навпаки запозиченості тексту чи ідей, спрямованість професійної підготовки на практичний напрям, на творчість та самостійність у виконанні завдань.

Ключові слова: штучний інтелект, академічна доброчесність, професійна підготовка фахівців дошкільної освіти.

Oleksandra YEMCHYK

Candidate of Pedagogic Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of General Pedagogy and Preschool Education, Lesya Ukrainka Volyn National University, 13 Voli Ave, Lutsk, Volyn region, Ukraine, 43000
ORCID: 0000-0003-0261-8595

To cite this article: Yemchuk, O. (2024). Problema vykorystannia shtuchnoho intelektu v umovakh zabezpechennia akademichnoi dobrochesnosti u protsesi profesiinoi pidhotovky fakhivtsiv doshkilnoi osvity [The problem of using artificial intelligence in terms of ensuring academic integrity in the process of professional training of preschool education specialists]. *Acta Paedagogica Volynienses*, 4, 31–36, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2024.4.5>

**THE PROBLEM OF USING ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN TERMS
OF ENSURING ACADEMIC INTEGRITY IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL
TRAINING OF PRESCHOOL EDUCATION SPECIALISTS**

The article is devoted to the substantiation of directions for overcoming the problem of using artificial intelligence in the conditions of ensuring academic integrity in the process of professional training of preschool educational specialists.

The research is aimed at popularizing an environment that supports the ideals of academic integrity and motivates students to use AI responsibly.

Summarizing the approaches of scientists, it is determined that the most common way of violating academic integrity in the last few years is the use of artificial intelligence, mainly embodied in ChatGpt, for writing academic texts. The danger of its use in relation to plagiarism, fabrication, falsification and deception is the absence of any connection with the author of the text. The use of artificial intelligence to select the methods or directions of work of a specialist in a specific pedagogical situation can be very helpful, because it optimizes the work of the educator, saving him time and thinking resources. However, each outcome of such collaboration must be carefully weighed, analyzed and tested in the context of efficacy and safety.

Through the analysis of scientific sources and approaches of scientists to the concept of academic integrity, methods of using artificial intelligence to write academic texts that would meet the principles of academic integrity under the conditions of a responsible and ethical approach were identified: generation of ideas and construction of the structure of scientific work, editing and proofreading of the text, analysis of scientific sources, creating citations and references, paraphrasing and clarifying thoughts, plagiarism checking, help with data processing.

The following organizational and pedagogical conditions for the formation and implementation of the educational process based on academic integrity are summarized: ensuring the motivation of all participants in the educational process to use artificial intelligence at the same time as ensuring academic integrity, ensuring the constant professional growth of all participants in the educational process, creating an appropriate informational pedagogical academic environment, clarity criteria for determining uniqueness, originality or, on the contrary, the borrowing of text or ideas, the focus of professional training on the practical direction, on creativity and independence in the performance of tasks.

Key words: artificial intelligence, academic integrity, professional training of preschool education specialists.

Актуальність проблеми. З огляду на активну діджиталізацію освітніх процесів, фахівці дошкільної освіти дедалі частіше застосовують цифрові інструменти для полегшення своєї діяльності, підвищення ефективності педагогічної діяльності та підготовки до занять. Штучний інтелект (ШІ) може допомогти в автоматизації рутинних завдань, створенні індивідуалізованих програм розвитку для дітей, а також у збиранні та аналізі даних про освітній процес. Проте використання ШІ також породжує етичні та академічні виклики, зокрема питання доброчесності.

Одним із ризиків застосування ШІ є можливість неналежного використання технологій для автоматизації творчих завдань у процесі професійної підготовки у закладах вищої освіти, котрі мають виконуватися здобувачами індивідуально та самостійно. Це може знижувати якість освіти, адже майбутні фахівці не розвивають важливі навички мислення, аналізу та критичного осмислення. Наприклад, застосування алгоритмів для генерації навчальних планів або педагогічних матеріалів може призвести до того, що студенти не засвоюють принципів і методів побудови таких матеріалів, а просто отримують готовий результат.

Забезпечення академічної доброчесності у цьому контексті вимагає розробки та впровадження чітких правил та етичних стандартів щодо використання ШІ. Важливим напрямом наукової роботи у цьому контексті є розробка та закріплення правил щодо застосування ШІ

лише для допоміжних завдань, які не підміняють особисту працю здобувача. Додатково, потрібно розвивати у студентів усвідомлення значущості академічної доброчесності як важливої професійної компетенції. Це можна реалізувати через спеціальні освітні компоненти з етики використання ШІ в професійній діяльності.

Актуальність проблеми використання ШІ в умовах забезпечення академічної доброчесності в процесі професійної підготовки фахівців дошкільної освіти є вкрай високою у сучасному освітньому контексті. Впровадження інноваційних технологій, зокрема ШІ, обіцяє значні можливості для розвитку освіти, але водночас потребує чітких принципів та механізмів, що захищають від зловживань і сприяють підтримці академічної доброчесності.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні напрямів подолання проблеми використання штучного інтелекту в умовах забезпечення академічної доброчесності у процесі професійної підготовки фахівців дошкільної освіти.

Виклад основного матеріалу. Проблемі академічної доброчесності присвячено останнім часом чимало наукових праць (І. Варава, В. Візнюк, О. Ільченко, Н. Коляда, І. Осадченко, О. Слободянюк, Д. Сопова, Т. Тведохліб, М. Ячменик та ін.), особливо на теренах вищої школи, адже в умовах професійної підготовки фахівців, у тому числі дошкільної освіти, освітні заклади мають створювати середовище, що підтримує ідеали академічної доброчесності

та мотивує студентів до відповідального використання ШІ. Зрештою, формування фахівців, здатних ефективно застосовувати ШІ у своїй діяльності з дотриманням етичних норм, забезпечить розвиток української дошкільної освіти на сучасному рівні. Важливою є також думка К. Покотило та С. Силкіної про низький рівень розвитку академічної культури в Україні, що робить її залежною від норм та правил, які жорстко регулюють поведінку учасників спільноти, тому можна говорити про занадто високий рівень формалізації та інституціоналізації цієї сфери, незалежно від способів та можливості використання ШІ (Покотило, рр. 145).

Як узагальнює О. Ільченко, «виховання етичних принципів у навчальній і науковій діяльності здобувачів вищої освіти й науково-педагогічних працівників – важливе завдання вищої школи, яке стало вагомим компонентом репутаційного іміджу закладу вищої освіти, його професорсько-викладацького складу та випускників. Академічна доброчесність як комплекс етичних вимог до учасників освітньо-наукового процесу має стати безпринципним чинником, який не дозволить толерувати факти порушення порядності в освітньо-науковому просторі закладу вищої освіти» (Ільченко, рр. 188).

У своїй статті автор узагальнив способи порушення академічної доброчесності, такі як само плагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання (Ільченко, рр. 189). Крізь призму аналізу статистики таких порушень, то здебільшого вони стосуються саме написання академічних текстів під час підготовки курсових, випускних кваліфікаційних робіт, індивідуальних науково-дослідних завдань, тез конференцій, статей, доповідей, есе. Найпоширенішим шляхом порушення академічної доброчесності в останні кілька років є використання для написання академічних текстів штучного інтелекту, головним чином втіленим у ChatGpt. Небезпека його використання щодо плагіату, фабрикації, фальсифікації та обману є відсутність будь-якого зв'язку із автором тексту. Тобто користувачу не відомо чи текст, отриманий в результаті роботи ChatGpt щодо якогось запиту (промту) відтворений ШІ із якогось конкретного джерела чи породжений за принципом роботи великої мовної моделі лише способом підбору поєднань слів, найчастіше поєднуваних за статистикою.

Тобто немає жодного підтвердження достовірності і валідності висновків, зробленим такою LLM. Крім того, у будь-якому випадку, навіть за таких обставин користувач-автор академічного тексту мав би зазначити, що та чи інша частина напрацювань отримана в результаті роботи штучного інтелекту.

Чому такий підхід є небезпечним, особливо стосовно галузі дошкільної освіти? Загалом педагогічна наука ітак доволі експериментальна, адже переважно будується на аналітичних висновках та методиках застосування різних засобів та способів формування тої чи іншої компетентності в дитини. Так як ранній і дошкільний вік є основою, базовим періодом розвитку та формування фізичних, психічних, етичних процесів та якостей в організмі та особистості людини, результати можуть виявитись не одразу, а виправити нанесену шкоду надзвичайно важко. Тому педагогічних технологій загалом не так багато, а тих, котрі стосуються дошкільного періоду дитинства – ще менше. Не дивно, що більшість учених, науковців, практиків в галузі дошкільної освіти все частіше відходять від традиційного масового підходу, опираючись на особистісно орієнтований та індивідуальний. Результати досліджень свідчать, що методи і засоби, які працюють із однією групою чи категорією дітей можуть бути зовсім не дієвими стосовно інших.

Проте, важливість використання педагогами інструментів та платформ на основі штучного інтелекту для створення інтерактивних навчальних середовищ, які відповідають вимогам і потребам кожної дитини обґрунтовано у праці Л. Фамільярської (Фамільярська, рр. 216), узагальнюючи загалом підхід якої можна стверджувати, що використання штучного інтелекту для підбору способів або напрямів роботи фахівця у конкретній педагогічній ситуації може бути дуже помічним, адже оптимізує роботу вихователя, зберігаючи йому час та мисленнєві ресурси. Однак кожен результат такої співпраці повинен бути ретельно зважений, проаналізований та перевірений у контексті ефективності та безпечності. В такому разі, без участі особистості фахівця не обійтись і штучний інтелект виступає лише як засіб, підказка для генерації ідей чи їх складових. Але аж ніяк не автором тієї чи іншої методики педагогічної діяльності. Крім того, надзвичайно актуальною є заувага

С. Мазуренко про те, що «академічна доброчесність, це поняття, яке дає можливість, навіть тоді, коли у людини склався свій стереотип мислення, а також існує і своя інтерпретація всього того, що відбувається у світі, країні, у її особистому житті, добитися довіри, саме довіри, до необхідності осмислення того, що є істинними цінностями для кожної людини, і це, передусім, такі традиційні цінності як – свобода, справедливість, милосердя, працьовитість, гідність, повага, відповідальність, чесність, довіра та багато інших» (Мазуренко, рр. 210).

Тобто межа між академічною доброчесністю та її порушенням під час використання штучного інтелекту є доволі тонкою і вимагає від автора чіткого розуміння кордонів між власними ідеями й напрацюваннями та механізмами, алгоритмами, виконаними штучним інтелектом.

У своїй статті О. Ільченко визначає декілька способів запобігання академічній недоброчесності: цікаві творчі завдання; роз'яснення правил дотримання культури академічної доброчесності; завдання із зрозумілими критеріями оцінювання й чіткими інструкціями до виконання; ознайомлення з особливостями академічного письма; не толерантне ставлення до порушень академічної доброчесності; помірні кількості письмових робіт; перевірка всіх письмових робіт на наявність плагіату (Ільченко, рр. 190). На нашу думку слід до цього переліку додати такий пункт як формування розуміння в здобувачів меж між результатами власної творчості, аналізу результатів роботи інших авторів та результатами, згенерованими штучним інтелектом.

Аналіз наукових джерел та підходів учених до поняття академічної доброчесності дають підстави виокремити декілька напрямів використання штучного інтелекту для написання академічних текстів, котрі б відповідали принципам академічної доброчесності за умов відповідального та етичного підходу. Способи ефективного використання ШІ без порушення академічних норм:

– допомога у формулюванні загальних тем, створенні плану чи структурної основи, що допоможе краще організувати думки перед початком написання власного тексту і є корисним для здобувачів освіти, які тільки починають свою наукову діяльність;

– граматична перевірка, стилістична корекція та вдосконалення академічного стилю (Grammarly чи LanguageTool), яка може допомогти уникнути мовних помилок, сформулювати речення і зберегти відповідний стиль викладу, не змінюючи змісту, а покращуючи його якість;

– допомога при аналізі наукових джерел, визначенні ключових тем та понять, пропозиція корисних статей чи книг для подальшого читання, що не означає автоматичне написання тексту, а лише полегшення роботи з джерелами, скорочення часу на пошук відповідних матеріалів;

– оформлення посилань та бібліографії за різними академічними стандартами (APA, MLA тощо), що сприяє дотриманню вимог доброчесності та уникненню плагіату;

– перефразування власних ідей, щоб зробити їх більш чіткими або адаптувати до академічного стилю. Важливо, однак, щоб здобувач повністю розумів зміст ідеї, яку він перефразує, і не підмінював власний аналіз або висновки генерованими алгоритмом текстами;

– перевірка тексту на унікальність для впевненості, що наукова робота оригінальна і відповідає вимогам академічної доброчесності;

– допомога з обробкою та аналізом даних шляхом генерування графіків, таблиць, аналізу статистики, що полегшує інтерпретацію результатів дослідження.

Важливо зазначити, що при усіх можливостях штучного інтелекту у допомогу при написанні академічних текстів, особливо стосовно педагогічної сфери, варто наголосити, що і тут головним є суб'єктний діяльнісний підхід здобувача, за яким саме майбутній фахівець виступає самостійним суб'єктом реалізації ідей, менеджером викладу дослідницького матеріалу, а не просто ретранслятором матеріалу, який йому не належить. Індивідуальність власної особистості, унікальність результатів дослідження (теоретичного чи практичного) базується на самостійності автора, його логічному мисленні, систематизації, корекції отриманого тексту і найголовніше у керівництві запитами до штучного інтелекту, адже самостійна породжувальна робота ШІ неможлива без управління з боку користувача.

Для запровадження високого рівня академічної культури в університетській спільноті, на думку дослідників Л. Поліщук та К. Гай-

дукевич, варто дотримуватися таких кроків: мати чітку, дієву й прозору систему підтримки високого рівня академічної культури в освітній інституції; акцентувати на можливостях здобувачів, а не на заборонах, метафоричних обмеженнях й залякуванні; синтезувати академічну культуру та навчальний простір шляхом цілісної структури будь-якої освітньої компоненти (Поліщук Л., Гайдукевич К, Кудла, рр. 362).

Такий підхід до організації освітнього процесу на засадах академічної доброчесності вимагає створення відповідних організаційно-педагогічних умов.

Забезпечення мотивації всіх учасників освітнього процесу до використання штучного інтелекту одночасно із забезпеченням академічної доброчесності. Така мотивація може бути як зовнішня – підкріплення за допомогою заохочень та стимулів, наприклад наявність механізму винагороди високими, додатковими балами, привілеями, похвалою, високим статусом та авторитетом тощо, так і внутрішня – усвідомлення відповідальності перед академічною спільнотою, суспільством, власною особистістю, гордість за дотримання цінностей.

Забезпечення постійного професійного зростання усіх учасників освітнього процесу, як науково-педагогічних працівників так і здобувачів освіти, у напрямі компетентності щодо використання ідей, цитування, запозичення результатів дослідження та передового педагогічного досвіду інших, розробка та підтвердження власних авторських напрацювань. Таке зростання починається власне із засвоєння знань про поняття академічної доброчесності та шляхи подолання її порушень, про інструменти (методи, програми, засоби), котрі оптимізують роботу фахівця при цьому не порушуючи правил академічної етики та медіаграмотності.

Створення інформаційного педагогічного академічного середовища, покликаного забезпечити стабільний доступ усіх учасників педагогічної спільноти вищої школи до широкого спектру інформації, результатів сучасних досліджень, цифрових інструментів та штучного інтелекту, які забезпечать критичний огляд, аналіз, переосмислення та оформлення теоретичних досліджень та практичних надбань

та фіксацію запозичених думок і тверджень. Атмосфера при цьому у такому середовищі повинна панувати на засадах довіри, щирості, справедливості.

Чіткість критеріїв визначення унікальності, оригінальності або навпаки запозиченості тексту чи ідей. Аналогічна зрозумілість повинна бути притаманна завданням, поставленим перед здобувачами.

Спрямованість професійної підготовки на практичний напрям, на творчість та самостійність у виконанні завдань. Тобто освітній процес повинен базуватись не на репродуктивній, а на творчій, продуктивній основі, котра вимагатиме від усіх його учасників мобілізації власного творчого потенціалу, його розвитку і на основі цього формування необхідних професійних компетентностей, адже педагогічна діяльність сама по собі завжди буде творчою та певною мірою інноваційною.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Враховуючи ризики недоброчесного застосування ШІ, необхідно розробити та впровадити чіткі етичні стандарти, що сприятимуть його відповідальному використанню. Це включає обмеження ШІ для завдань, які підмінюють особисту працю здобувача освіти, а також виховання усвідомлення значущості академічної доброчесності.

ШІ надає широкі можливості для автоматизації репродуктивних завдань, створення індивідуальних програм навчання та збирання даних, але його використання повинно бути зваженим. Впровадження таких технологій повинно супроводжуватися контролем з боку викладачів, які можуть запобігти тому, щоб ШІ підмінював індивідуальні творчі завдання, і замість цього використовувався для розвитку аналізу, критичного мислення та власної педагогічної майстерності.

Ефективність впровадження ШІ у підготовці майбутніх фахівців залежить від формування у них чіткого розуміння етичних меж його використання та виховання культури академічної доброчесності. Лише за умови свідомого та відповідального використання ШІ можна досягти високих стандартів, що сприятимуть розвитку української дошкільної освіти на сучасному рівні.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ільченко О. А. Академічна доброчесність в освітньо-науковому просторі вищої школи. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2022. № 81. С. 188–192.
2. Кудла М. В. Формування академічної доброчесності майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки: теоретичний аспект. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)*. 2024. № 3. С. 360–369.
3. Мазуренко С. В. Аксиологічний вимір поняття «академічна доброчесність»: визначальні чинники. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Юридичні науки*. 2023. Т. 34(73), № 3. С. 209–214.
4. Покотило К. М., Силкіна С. О. Академічна культура та доброчесність в освітньому процесі в умовах воєнних реалій (на прикладі архітектурного факультету Київського національного університету будівництва і архітектури). *Слобожанський науковий вісник. Серія : Філологія*. 2023. Вип. 3. С. 144–149.
5. Поліщук Л., Гайдукевич К. Академічна культура закладів вищої освіти України. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2023. № 2. URL: <https://journals.urau.ua/visnyknakkkim/article/view/286871>
6. Фамілярська Л. Л. Використання штучного інтелекту в закладі дошкільної освіти. *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету*. 2024. Вип. 16. С. 216–228.

REFERENCES:

1. Pchenko O. A. (2022) Akademichna dobrochesnist v osvitno-naukovomu prostori vyshchoi shkoly [Academic integrity in the educational and scientific space of a higher school]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh*. № 81. P. 188–192. [in Ukrainian]
2. Kudla M. V. (2024) Formuvannia akademichnoi dobrochesnosti maibutnikh pedahohiv u protsesi profesiinoi pidhotovky: teoretychnyi aspekt [Formation of academic integrity of future teachers in the process of professional training: theoretical aspect]. *Perspektyvy ta innovatsii nauky (Seriiia «Pedahohika», Seriiia «Psykhohohiia», Seriiia «Medytsyna»)*. № 3. P. 360–369. [in Ukrainian]
3. Mazurenko S. V. (2023) Aksiolohichnyi vymir poniattia «akademichna dobrochesnist»: vyznachalni chynnyky [Axiological dimension of the concept of “academic integrity”: determining factors]. *Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu imeni V. I. Vernadskoho. Seriiia : Yurydychni nauky*. Т. 34(73), № 3. P. 209–214. [in Ukrainian]
4. Pokotylo K. M., Sylkina S. O. (2023) Akademichna kultura ta dobrochesnist v osvitnomu protsesi v umovakh voiennykh realii (na prykladi arkhitekturnoho fakultetu Kyivskoho natsionalnoho universytetu budivnytstva i arkhitektury) [Academic culture and integrity in the educational process in the conditions of military realities (on the example of the Faculty of Architecture of the Kyiv National University of Civil Engineering and Architecture)]. *Slobozhanskyi naukovyi visnyk. Seriiia : Filolohiia. Vyp. 3*. P. 144–149. [in Ukrainian]
5. Polishchuk L., Haidukevych K. (2023) Akademichna kultura zakladiv vyshchoi osvity Ukrainy [Academic culture of higher education institutions of Ukraine]. *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadriv kultury i mystetstv*. № 2. URL: <https://journals.urau.ua/visnyknakkkim/article/view/286871> [in Ukrainian]
6. Familiarska L. L. (2024) Vykorystannia shtuchnoho intelektu v zakladi doshkilnoi osvity [The use of artificial intelligence in a preschool education institution]. *Vidkryte osvitnie e-seredovishche suchasnoho universytetu. Vyp. 16*. P. 216–228. [in Ukrainian]